

SVENSKA AKADEMIEN

NÅGRA REFLEXIONER INFÖR 150-ÅRSMINNET

Av lektor GUSTAF JACOBSON, Stockholm

EN dansk litteraturhistoriker liknade en gång Svenska akademien vid ett överhus, vilket i den litterära staten gör samma tjänst som det politiska överhuset i det egentliga statslivet. Det stormande, friska livet i ett underhus får man inte vänta eller begära här, men det behövs också en plats, där de skarpa motsatserna och ensidigheterna utjämnas. Tegnér's berömda ord till Atterbom vid dennes inträde i akademien:

»Med åren komma frid och sans ändå.
Och allt som skiljemuren börjat ramla,
den nya skolan flyttar i den gamla»

ha nog haft sin giltighet vid mer än ett tillfälle i akademiens historia.

Den anförda karakteristiken träffar otvivelaktigt ganska rätt. Det ligger i en akademis väsen, att den inte i främsta rummet kan vara en representation för det nyaste, som bryter fram, att den inte kan vara ett eko av det sista skriket. Redan sammansättningen förbjuder detta. Ett samfund, vars medlemmar behålla sin plats till döddagar, måste få ett medelålderstal vida över det åldersmått, som bildar gränsen för den stormande ungdomsyran. Den lugna betänksamheten, sinne för kontinuiteten och pietet för traditionen höra mera hemma i en sådan församling än moderna för dagen och den explosiva självhävdelsen. Den »akademiska» prägelns blir sig i viss mån alltid lik. För icke länge sedan kunde man iakttaga, hurusom även en gammal rabulist, som i ungdomen vägrade föra orden »konungen och fäderneslandet» på sina läppar, såsom direktör i Svenska akademien uttryckte sig i artiga rojalistiska allokutioner och rörde sig i sirliga gamla former.

Av denna akademiens egenskap att vara något över dagens stri-

der upphöjt följer, att det utanför densamma måste finnas en »chambre des exclus». Det är inte alla som passa för en akademisk krets, och en sådan passar inte för alla. Det är närmast en grotesk tanke att föreställa sig Bellman eller Lidner såsom bisittare i Gustav III:s illustra akademi. Tegnér ironiserade en gång över det yttre dekorum, som på hans tid torde ha ansetts som oefftergivligt för en av de aderton. På tal om Karl August Nicanders kandidatur till en ledig plats skrev han: »Man säger visserligen, att han är försupen, men det kan vara fråga, om det icke hör till professionen.» Vid ett annat tillfälle bad han Beskow »sätta brännvinsproberaren på Nicander för att se efter, om han håller mera sprit än som vore anständigt för akademien». Men icke blott förhinder av dietisk art ha kunnat motivera, att den ene eller andre icke blivit ihågkommen. Man har t. ex. svårt att tro, att en så världsfrånvärd poet som Stagnelius eller så obändiga individualister som Thorild eller Almquist eller Strindberg skulle ha funnit någon trevnad inom en litterär korporations väggar.

Men även om man medger, att skäl förelegat till att akademien i fall sådana som de anförda stängt sina portar för de stora genierna, kan man inte underlåta att vid andra tillfällen konstatera en påfallande och klandervärd obenägenhet hos densamma att lyssna till tidens nya och friska röster. Särskilt under två perioder har Svenska akademien på ett ostentativt sätt ställt sig oförstående eller rentav fientlig mot nya rörelser och krafter, som bröto sig fram i tiden: den ena gången i början, den andra gången i slutet av 1800-talet. Då den unga nyromantiken i det nittonde seklets gryning gick till storms mot härskande ideal och fastslagna normer, riktade den sig visserligen icke närmast mot Svenska akademiens medlemmar utan snarare mot dess prisutdelningar, men i fortsättningen kom akademien att stå i skottlinjen. Det blev en intensiv kamp mellan »fosforister» och »akademister». Främst blev som bekant Leopold utsatt för angreppen från den nya skolans anhängare. Under kampen stelnade akademien till intransigens icke blott mot fosforisterna utan mot de nya rörelserna överhuvud. Betecknande är, att Geijer först 1824, tretton år efter »Vikingens» tillkomst, befanns värdig att släppas in i den vittra areopagen. Det som legat honom i fatet, var framför allt den sorgligt ryktbara renlärighetsprocess, som inletts mot honom med anledning av hans skrift »Thorild». Vid ett inval 1821 gav honom emellertid Tegnér sin röst, och det sätt, varpå den senare lade sig ut

I



A. J. von Höpken

N. F. Gyldenstolpe
J. O. Wallin
A. Fryxell
H. Forssell
K. N. D. Bildt
B. Wedberg

II



K. F. Scheffer

A. N. Clewberg-Edelerantz
K. P. Hagberg
K. E. Fahlerantz
G. Wennerberg
K. Annerstedt
M. Lamm

III



O. Celsius d. y.

J. A. Tingstadius
K. G. von Brinkman
A. E. Ihre (tog ej inträde)
J. Börjesson
H. M. Melin
K. G. Malmström
H. Schüek

för Geijer, är lika hedrande för de båda männen. Ehuru Tegnér icke heller var särdeles belåten med den omstridda skriften, kunde han dock, skrev han till Rosenstein, »icke undgå att anse Geijer som den utmärktaste vitterhetsidkare i Sverige, som för närvarande är utom akademien. Ett sådant poem som hans Viking ha vi knappast på svenska, och hans prosaiska stil är, så ofta n. b. han själv vill, ibland det skönaste, kraftigaste och renaste jag känner.» Ännu mera temperamentsfullt uttalar sig Tegnér i saken till Martina von Schwerin: »Geijer är icke min personlige vän, i mångfaldiga saker tänka vi alldeles olika. Men vad gör det? ... Det är ömkligt, om småaktiga konsiderationer och eländiga renlärhetsfrågor, i teologi eller vitterhet, möjligtvis vid ett sådant tillfälle skulle komma att ha något inflytande. I en vitterhet som den svenska borde dock alla de bättre förena sig; de äro ej för många, men uselhetens antal heter legio. Jag älskar ej fosforisterna, men även så litet älskar jag de bleka hovnäsor, som i allt vädra den nya skolans os och driva på sport efter kättare.» Utgången blev den som Tegnér väntade: han ensam gav Geijer sin röst. Även vid ett inval följande år kom Geijer till korta, men hans röstetal hade då åtminstone ökat till 4. Att han äntligen valdes 1824, kan säkerligen i hög grad tillskrivas Tegnérs ihärdiga och ridderliga agitation. Det var inte så, framhöll Tegnér, att Geijer behövde akademien, men akademien behövde honom — för sitt eget anseendes skull.

IV

**J. H. Kellgren**

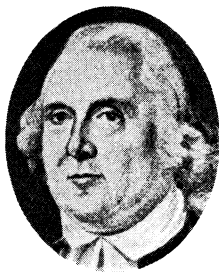
J. Stenhammar
K. A. Fleming
K. A. Agardh
F. F. Carlson
K. H. Rundgren
I. Afzelius
T. Hedberg
S. Siwertz

V

**M. von Hermansson**

M. Lehnberg
J. A. Lindblom
K. von Rosenstein
J. J. Berzelius
J. E. Rydqvist
T. Wisén
K. F. Söderwall
K. A. Kock
B. Hesselman

VI

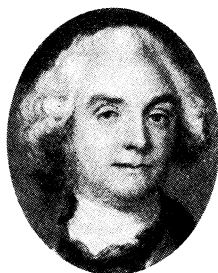
**J. Wingård**

A. G. Mörner
A. A. Grafström
F. A. Dahlgren
H. O. H. Hildebrand
S. Hedin

Då det redan visade sig så svårt att övervinna akademiens motstånd mot Geijer, kan man icke förvåna sig över att Atterbom, »den nya skolans hövding», fick vänta över tre decennier efter sitt första framträdande, innan han fick den plats, vartill eftervärlden måste anse honom självskrivnen. Först 1837 synes han på allvar ha satts i fråga, men olyckan ville, att han just det året utgivit första bandet av sina Samlade dikter och däri bl. a. även upptagit sin ungdoms polemiska dikter mot Leopold och den äldre skolan. Detta var ur akademiens synpunkt en dödssynd; till och med Tegnér yttrade att Atterbom i detta fall handlat »som Kristian Tyrann, då han grov upp Sten Sture och bet i liket». Atterbom fick den gången nöja sig med *en* röst, Geijers. Ännu vid invalet 1839 spökade Atterboms angrepp på Leopold; otvivelaktigt var det denna sak, som skaffade honom ett i akademiens historia enastående stort antal svarta kulor vid den ballotering, som anställdes. Han fick dock majoritet, och hans inträde i Svenska akademien markerade enligt Tegnér's ovan citerade ord, att »den nya skolan flyttat i den gamla».

Ett motstycke till Svenska akademiens frontställning mot de nya strömningarna vid 1800-talets början kan man finna under den Wirsén'ska eran vid århundradets slut. De nära tre decennier (1884—1912), varunder Carl David af Wirsén var akademiens

VII



F. A. von Fersen d. ä.

A. G. Silfverstolpe
A. K. af Kullberg
K. A. Hagberg
V. E. Svedelius
N. F. Sander
A. T. Gellerstedt
Selma Lagerlöf

VIII



J. G. Oxenstierna

E. Tegnér
K. V. Böttiger
K. D. af Wirsén
V. von Heidenstam

IX



G. G. Adlerbeth

H. Järta
K. D. Skogman
H. Hamilton
E. Tegnér d. y.
O. von Friesen

sekreterare, beteckna, såsom hans efterträdare i akademien Heidenstam uttryckt det, en tid av »krigstillstånd mellan Svenska akademien och litteraturen». Tonen hade redan några år tidigare angivits av Strindberg, då han i *Det nya riket* införde sin våldsamma karikatyr över en högtidssammankomst i Svenska akademien. Av stor betydelse för motsättningarnas skärpande blev Wirséns kritiska, polemiska och till slut rent intransigenta hållning gentemot de litterära rörelser och personligheter, som hade den litterärt bildade allmänhetens öra under 1800-talets sista decennier. Hans opposition gällde icke blott åttiotalets materialism, vilken så starkt som möjligt kontrasterade mot hans egen högspända idealism och hans lyriska temperament, utan även nittiotalets renässans för estetiska och nationella ideal, som dock icke saknade överensstämmelse med åtskilligt i hans egen åskådning. I vad mån Wirséns ståndpunkt var bestämmande för akademiens åtgärder i fråga om inval, prisutdelningar och annat, undandraget sig i detalj utomståendes bedömande. Med visshet torde dock kunna sägas, att hans inflytande var mycket stort; med fog tillskrev man honom ofta åsikten: *l'académie c'est moi*. Särskilt bör nog Wirséns inflytande på rekryteringen taxeras högt. Det var nog ingen tillfällighet, att akademien vid sina inval gång på gång stannade vid de små profeterna inom vitterheten eller ännu oftare hämtade rekryter utanför densamma, medan Verner von Heidenstam, Oscar Lever-

X

**A. af Botin**

K. B. Zibet
G. Lagerbjelke
K. F. af Wingård
H. Reuterdahl
P. Genberg
K. Snoilsky
H. Hjärne
F. Böök

XI

**N. von Rosenstein**

L. M. Enberg
B. E. Hildebrand
K. T. Odhner
E. A. Karlfeldt
T. Fogelqvist

XII

**E. Schröderheim**

I. R. Blom
G. F. Wirsen
B. von Beskow
K. G. Strandberg
A. Anderson
A. E. Nordenskiöld
G. Retzius
A. Noreen
B. Bergman

tin, Gustaf Fröding, Erik Axel Karlfeldt, Selma Lagerlöf, Per Hallström och Henrik Schüek fingo stanna utanför. Harald Hjärnes inval 1903 och Karlfeldts 1904 (sedan han vid ett tidigare tillfälle avböjt av hänsyn till Fröding) betydde ett genombrott, och särskilt efter Wirsens död gick utvecklingen snabbt i den riktningen, att även nu den nya skolan sent omsider kunde sägas ha flyttat i den gamla. Det innevarande seklets andra och tredje decennier kunna otvivelaktigt betecknas som en av Svenska akademien mest lysande epoker — i varje fall vad medlemsuppsättningen angår. Harald Hjärnes, den yngre Esaias Tegnér, Karlfeldts, Nathan Söderbloms och Tor Hedbergs bortgång skapade emellertid tomrum, som knappast kunna sägas ha blivit fyllda.

Den kritik, som framförts mot Svenska akademien sätt att rekrytera sig, har, hur befogad den mången gång varit, icke sällan förbisett en viktig omständighet. Akademien har aldrig varit avsedd att utgöra en församling enbart av skaldar eller skönlitterära författare överhuvud. I det tal, vari Gustav III vid akademien instiftande den 5 april 1786 utvecklade dess ändamål och program, redogjorde han för de olika slag av ledamöter, av vilka ett samfund av denna art enligt hans mening borde vara sammansatt. Först hörde dit sådana, »som, brinnande av kärlek för vitterhet,

XIII



G. F. Gyllenborg

F. M. Franzén
B. E. Malmström
K. A. Kullberg
K. A. Melin
A. Österling

XIV



G. M. Armfelt

M. Ramel
E. G. Geijer
E. Fries
K. R. Nyblom
P. Hallström

XV



K. G. Nordin

K. B. Rutström
J. D. Valerius
L. Manderström
A. N. Sundberg
G. Billing
H. Larsson

hava fritt följt sin böjelse och endast sysselsatt sig med dess yrken». Vidare nämndes sådana, »som igenom en vidsträckt lärdom stadgat sina omdömen på grunder, som tider och sekler dem förelagt». Slutligen skulle akademien stå öppen för dem, som »antingen i rikets högsta värv eller i allmänna sammanlevnaden bildat sin smak genom sina maktpåliggande ämbetsgörömmål, sin därunder förvärvade människokänedom och av tvånget uppkomna vana att aktsamt välja sina ord».

Att göra en bestämd åtskillnad mellan dessa tre kategorier faller sig icke alltid så lätt. Den första gruppen utgöres tydligen av författarna, varmed enligt den tidens uppfattning förstods icke blott skalder utan även vältalare och historieskrivare. Av de tretton ledamöter, som Gustav III *själv* utnämnde, kunna endast tre (Kellgren, Gyllenborg och Oxenstierna) inrangeras bland skalderna; tre (Höpken, Fersen och Wingård) rubricerade kungen såsom vältalare, och två (Celsius och Botin) voro historieskrivare. Medan Höpken representerade den akademiska och Fersen den politiska vältaligheten, företrädde Wingård, biskop i Göteborg, den andliga talekonsten. Såsom tolkar av »de himmelska sanningar» ha sedermera ett stort antal kyrkans män fått sin plats i akademien; vid akademiens halvsekeljubileum 1836 sutto icke mindre än sex biskopar i densamma. Att Nathan Söderblom fick en kyrkans man till efterträdare innebar, att traditionen ej helt övergivits.

XVI

**K. G. af Leopold**

S. Grubbe
I. Hwasser
K. V. A. Strandberg
V. Rydberg
V. Rudin
N. Söderblom
T. Andre

XVII

**J. Murberg**

G. M. Armfelt
G. af Wetterstedt
A. M. Strinnholm
L. de Geer
P. J. von Ehrenheim
Hj. Hammarskjöld

XVIII

**N. L. Sjöberg**

A. F. Skjöldebrand
P. H. Ling
P. D. A. Atterbom
J. H. Thomander
G. H. J. Ljunggren
V. Norström
O. Montelius
A. Engström

Även den politiska värtaligheten har haft icke så få företrädare. Om man i detta sammanhang nämner namn sådana som Gustaf af Wetterstedt, Henning Hamilton, Louis De Geer, Ludvig Manderström, Pehr von Ehrenheim, Ivar Afzelius och Hjalmar Hammarskjöld, så finner man, att dessa även kunna sägas höra hemma inom den av Gustav III angivna tredje kategorien: »vittre herrar» eller »de blå», d. v. s. de som med sin höga rang och sina namn skulle skänka glans åt akademien, på samma gång som de genom den likställdhet, som skulle råda mellan akademiens medlemmar, voro ägnade att socialt höja de obetitlade och i samhällslivet föga bemärkta vitterhetsidkarna. I äldre tider hördes emellanåt klagomål över att akademien vid sina inval visade alltför stor svaghet för »de blå». Efter invalet av en dylik hög herre, statsrådet greve Wirsén, blev Tegnér så förbittrad, att han var betänkt på att begära »nådigt avsked» ur en korporation, »som på detta sätt bortkastar allt det lilla värde den ännu genom traditionen kan ha övrigt»; den dag, då Wirsén tog sitt inträde, kallade han »den stora orättfärdighetens dag». Tegnér kunde i akademiens beteende icke se annat än ett kryperi för makten, som var djupt motbjudande för hans friborna väsen. Hans respekt för akademien var överhuvud inte särdeles stor; dess halvsekeljubileum 1836 kallade han dess »guldbrylllop med glömskan», och det var endast med

stor svårighet han kunde förmås att skriva den jubileumsdikt, som likväl blev ett av de största mästerverken icke blott inom hans egen diktning utan i hela den svenska litteraturen.

En tryggad plats inom Svenska akademien var i långliga tider beredd åt historieskrivarna. Alltifrån Erik Gustav Geijer till Harald Hjärne möta vi här hela raden av den svenska historie-skrivningens spetsar: Fryxell, Strinholm, F. F. Carlson, Malmström, Odhner, Svedelius, Hans Forssell, B. E. Hildebrand, Hans Hildebrand, Montelius och Annerstedt. I detta avseende har emellertid en påfallande förändring skett på senare tid. Efter Harald Hjärnes död har akademien inom sina led saknat representanter för den politiska historien. Orsaken kan icke vara brist på lämpliga kandidater utan måste vara något annat. Förhållandet ter sig så mycket mer anmärkningsvärt, som man samtidigt konstaterar, att litteraturhistorien för närvarande har icke mindre än fyra representanter i akademien, vartill kommer, att ytterligare ett par av dess medlemmar numera äro huvudsakligen verksamma såsom litteraturkritiker. Är det omsorgen om Nobelprisen, som föranlett denna kraftiga mobilisering av den litteraturhistoriska fackkunskapen inom Svenska akademien?

Akademiens språkvårdande verksamhet har helt naturligt föranlett, att framstående språkforskare i rätt stor omfattning fått plats inom densamma. Här kunna nämnas namn sådana som Rydqvist, Wisén, Söderwall, Esaias Tegnér d. y., Kock och Noreen. Att akademien alltjämt känner sina förpliktelser i detta hänseende, visar dess sista inval, som motiverades av att den invalde är en framstående språkvetenskapsman.

Granskar man Svenska akademiens medlemsförteckning under olika tider, finner man emellertid, att akademien ej sällan lämnat tillträde till sin krets även åt sådana, som enligt nutida uppfattning knappast kunna sägas höra hemma i denna församling. Detta gäller dock icke om de filosofer — Nils von Rosenstein, Samuel Grubbe, Vitalis Norström och Hans Larsson — som hört till de adertons krets. Ej heller kan man förvånas över att Svenska akademien införlivade med sig ett sådant snille som botanikern Agardh; hans naturforskarbragder voro ju endast en sida av ett sällsynt mångsidigt livsverk. Däremot förefaller det rätt obegripligt, att akademien 1903 efter Snoilsky invalde den berömde målaren Georg von Rosen; han hade också den goda smaken att avsäga sig den erbjudna utmärkelsen. På samma sätt höll det 1837

på att gå med kemisten Berzelius. Då akademiens sekreterare Bernhard von Beskow i förväg tillsporde honom, om han ville mottaga en plats i akademien, svarade Berzelius nej, emedan han ansåg sig sakna de egenskaper, som denna plats krävde. Tegnér anlätades då för att övertala sin vän Berzelius. I ett brev, som Tegnér skrev i detta syfte, bemötte han Berzelius' skäl för avslag och förklarade sig anse »det skönas monarki som en universalmonarki, som omfattar till och med kemien». »Jag hatar», skrev han, »den trångbröstade skillnaden man vanligtvis gör mellan vitterhet och vetenskap; dylika rågångar höra till den moderna tidens kompendier och voro obekanta för de gamla, som ändå äro äldst.» Berzelius gav vika för påtryckningarna, ehuru han ansåg sig inträda i akademien »såsom Saul bland profeterna». Inval av en naturforskare är för övrigt icke enastående för Berzelius; det har även i senare tid upprepats beträffande Adolf Erik Nordenskiöld, Gustaf Retzius och Sven Hedin. Tendensen går emellertid för närvarande åt ett annat håll än Tegnér i sina nyss anförda ord utpekade. Härtill medverkar icke blott våra dagars specialisering — eller rättare sagt tvångsföreställningen om dess nödvändighet — utan även den snävare uppfattning av begreppet »litteratur» och »vitterhet», som framträder i vår tid. Man kan emellertid be- tvivla, att akademien såsom allmän kulturinstitution kommer att vinna på en sådan förändring.

Har Svenska akademien någon verklig uppgift i vår tid? Frågan kan på allvar uppställas i en tidsålder, då så många traditionella värden synas obönhörligt dömda till undergång. Den tid är länge sedan förbi, då ett pris i Svenska akademien banade väg till framgång och anseende för en ung vitterhetsidkare. Jätteförlagens jätteannonser i tidningsdrakarna och radiokrönikornas högtalare göra en stillsam, saklig akademisk prisbedömning till något hopplöst förlegat och ineffektivt. Om en författare i våra dagar begåvas med ett pris i akademien, så kan det möjligen ha den effekten, att någon påpasslig bokhandlare under några dagar lägger ut hans alster i reklamfönstret, men därmed är saken säkerligen utagerad. Större uppseende väcker givetvis utdelningen av det litterära Nobelpriset; den ger i varje fall anledning till nyfikenhet och kannstöperier i förväg, felslagna förhoppningar och ovet i efterskott. Intresset torde emellertid även här ha minskats i samma mån som man funnit prisutdelningens princip egentligen

vara att någorlunda jämnt fördela prisen mellan olika länder. Å andra sidan skall villigt medges, att utdelning av litterära Nobelpris måtte höra till de mest svårlösta och otacksamma uppgifter, som kunna läggas på svaga människors skuldror.

Till Svenska akademiens äldsta traditioner hör att årligen slå en minnespenning över någon svensk storman och i samband därmed låta utarbeta en minnesteckning över denne. Denna tradition vidhålles alltjämt, och här kan man verkligen säga, att utvecklingen gått till det bättre. Medan den första tidens »äreminnen» uteslutande och den följande tidens minnesteckningar övervägande voro vältalighetsprov och panegyriker, ha dessa levnadsteckningar i senare tid utvecklats till gedigna biografier, vilande på grundlig forskning och av ofta stort både vetenskapligt och litterärt värde. Här må endast nämnas Karlfeldts levnadsteckningar över Lucidor och C. F. Dahlgren, Hallströms över Strandberg och Snoilsky, Schücks över Messenius och Wedbergs över Poppus, för att ge en antydning om, vilka värdefulla saker som gömmas i Svenska akademiens handlingar. Det är bara synd, att de där föra en så obemärkt tillvaro. Det hör inte till Svenska akademiens väsen att göra reklam för sig, men litet av den varan skulle ändå inte skada. Och skulle man inte kunna tänka sig, att akademien utvidgade sin biografiska verksamhet till att söka förverkliga planen på ett fullständigt svenskt biografiskt lexikon? Våra mindre grannländer ha här visat sig dugligare än vi. Vårt rikaste bokförlag ansåg sig inte ha råd att fullfölja detta nationella standardverk, men kanske skulle Svenska akademien trots sina blygsammare resurser vilja upptaga den fallna manteln?

Sin språkvårdande uppgift har Svenska akademien aldrig förlorat ur sikte. Ordboksarbetet fortsattes — med på senare tid ökad fart och intensitet. Ett utomordentligt betydelsefullt initiativ tog akademien, då den för ett antal år sedan uppdrog åt professor Erik Wellander att utarbeta en »Antibarbarus», en normativ stilistisk handbok. Resultatet av detta arbete torde inte länge låta vänta på sig. Åtgärden visar, att akademien är medveten om sin plikt att inverka normerande och reglerande på språkutvecklingen i vårt land. Torsten Fogelqvists direktörstal vid akademiens senaste högtidssammanträde lämnade också ett klart vittnesbörd i samma riktning. Den som något befattat sig med svenska språkfrågor och svensk språkundervisning vet fuller väl, vilken jätteuppgift som här föreligger. »Tid och sansning kämpade hans stri-

der», sjöng Tegnér förhoppningsfullt om den förkättrade Leopold, men den förhoppningen kan ingen hysa, som i vår tid kämpar för ett korrekt och enkelt men på samma gång smidigt, uttrycksfullt och vackert språk. Han måste finna, att han seglar i hård motvind, att han har emot sig så gott som alla makter och maktägande i tiden: press, film och radio, demokrati och byråkrati, jäktet, het-sen och ytligheten, tillgjordheten och smaklösheten, liknöjdheten och okunnigheten. En ljusning är visserligen det i rätt vida kretsar vaknade intresset för språkfrågor, men hur skall man få detta att övergå från teoretiserande prat och platoniska sympatier till handling, praktiska reformer och flammande protest mot allt som är förvänt och avskyvärt i den nuvarande språkutvecklingen? Det är med detta som med Ni-reformen: kampen måste tagas upp på många fronter på en gång. Man vill gärna hoppas, att Svenska akademiens initiativ till en Antibarbarus skall bli resultatrikt och bidra till vårt språks räddning ur barbariet.

Man har också svårt att undertrycka en stilla tro på att Svenska akademien allt fortfarande skulle ha en mission att fylla såsom normgivande även i litterärt hänseende. Väl kan man ej önska tillbaka de tider, då akademien slöt sig samman till en exklusiv krets, med murar resta åt alla håll. Ännu gälla de visa och vid-synta ord, som en av akademiens verksamaste och noblaste ledamöter i alla tider, Bernhard von Beskow, en gång skrev: »Akademien bör så mycket som möjligt undvika att bliva skrå, vare sig fransyskt, tyskt, engelskt eller svenskt. Hon bör till ledamöter kalla män, vilka vår litteratur räknar bland sina ypperste, lika gott till vad skola de höra.» En sådan vidhjärtenhet är dock ingalunda detsamma som ytlig eklekticism eller vacklande opportu-nism. »Litteraturens frihet» hotas i våra dagar icke från akade-miskt håll eller från dem, som sätta anspråken på god litteratur högt, utan tvärtom från sådana, som icke blott själva föredraga att uppträda »utan krage» utan även anse »kraglösheten» såsom det allena saliggörande — för att använda Torsten Fogelqvists dras-tiska uttryckssätt i hans direktörstal förra året. Mot dylika an-språk måste Svenska akademien, om dess valspråk »snille och smak» inte skall vara tomma ord, sätta ett obönhörligt motstånd. Gentemot det krystade, larviga och oäkta manéret måste den nu som fordom hävda kraften och klarheten, mot unkenheten måste den sätta friskheten, mot kulturlösheten den litterära kulturen. Sviker akademien här sin uppgift, så kan på den tillämpas den

hårda dom, som en av akademiens nuvarande medlemmar en gång uttalade över en idélös och irrande generation: »Huru många halvgamla genombrottsmän se vi inte irra omkring som flarn på tidens böljor, rädda att inta en orubblig ställning, rädda att vara föråldrade och förbigångna, ängsligt bekymrade att inte ständigt vara i täten. Deras rättesnöre är den ytliga, rent formella satsen om ungdomens, 'utvecklingens' och 'det nyas rätt' — svårigheten är tyvärr bara att veta, vad som är utveckling och vad som är det nya, ty historien visar, att det ibland är det gamla, och att Kant utformade sin ungdomligaste framtidsstanke i gubbåldern. De inbjuda genom hela sin trevande och kaotiska osäkerhet till intimidering, och de förtjäna i grund och botten icke något bättre än att bli duperade, att falla offer för första bästa företagsamma och terroristiskt anlagda ungdom, som slår näven i bordet till tecken att den har rätt.» Karakteristiken saknar inte sin aktualitet för vissa företeelser inom våra dagars litterära kritik. Måtte den inte visa sig passa in på Svenska akademien och dess ledamöter! Det 150-årsminne, akademien snart går att fira, bör vara ägnat att kraftigt erinra den om de förpliktelser, som dess ärorika historia medför.